

AMSTERDAMS INSTITUUT VOOR ARBEIDSTUDIES (AIAS)

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

JONGE MOEDERS EN HUN WERK

Onderzoek op basis van de Loonwijzer

Kea Tijdens, AIAS, Universiteit van Amsterdam

Maarten van Klaveren, STZ advies & onderzoek, Eindhoven

Amsterdams Instituut voor ArbeidsStudies
Universiteit van Amsterdam
Plantage Muidergracht 4, 1018 TV Amsterdam
tel. 020 – 525 4199, aias@uva.nl, www.uva.nl/aias

9 juni 2004

JONGE MOEDERS EN HUN WERK

Steeds meer vrouwen blijven werken als ze kinderen krijgen. In de jaren zeventig stopte nog driekwart van de vrouwen na de geboorte van het eerste kind, in de jaren negentig was dit teruggelopen naar eenderde, aldus het CBS.¹ Hoogopgeleide vrouwen werken vaker door dan laagopgeleide vrouwen. Driekwart van de hoogopgeleide vrouwen werkt na de geboorte van hun eerste kind door, tegen éénderde van de laagopgeleiden. Wel gaan veruit de meeste vrouwen na de geboorte van het kind korter werken.² De verklaring voor de sterk stijgende arbeidsparticipatie van vrouwen met jonge kinderen heeft verschillende oorzaken. De ruimere mogelijkheden voor deeltijdwerk en kinderopvang maken doorwerken beter mogelijk, terwijl er tegelijkertijd minder tijd nodig is voor het huishouden. Daarnaast is de financiële noodzaak groter geworden. Immers, sinds begin jaren negentig is het gebruikelijk geworden dat de hypotheek voor een eigen huis wordt afgesloten op twee inkomens en niet meer op één inkomen. Tenslotte stijgt het aandeel hogeropgeleide vrouwen nog steeds en zij hebben, in termen van een levensinkomen, meer te verliezen bij een onderbreking van de loopbaan dan laagopgeleide vrouwen.

Al houdt het krijgen van het eerste kind voor vrouwen niet meteen dat ze zich terugtrekken van de arbeidsmarkt, toch blijft deze gebeurtenis belangrijk voor hun gedrag op de arbeidsmarkt. Veel vrouwen vragen hun werkgever of ze hun arbeidsuren kunnen verminderen. Vrijwel altijd worden nieuwe werktijden overeengekomen. Meestal zal dit in dezelfde functie zijn, maar het kan ook in een andere functie. Eerder al hebben we met de Loonwijzer-data onderzocht of moeders de combinatie van arbeid en zorg zwaar vinden.³

In dit stukje onderzoeken we waarin werkende moeders met jonge kinderen verschillen van werkende vrouwen die nog geen kinderen hebben. Daarbij maken we een onderscheid naar opleidingsniveau, omdat dit het arbeidsmarktgedrag sterk beïnvloed. We beperken dit onderzoek tot vrouwen in de leeftijd van 20 tot en met 34 jaar.

We kijken alleen naar de werknemers met een werkweek van 12 uur of meer. De reden hiervoor is dat werknemers met een kortere arbeidsduur sterk ondervertegenwoordigd zijn in de Loonwijzer data (in vergelijking met de gegevens die het CBS hierover geeft op www.cbs.nl). We beperken ons verder tot de Loonwijzer-data van januari 2002 tot september 2003. Uiteindelijk heeft dit onderzoek betrekking op gegevens van 5.368 vrouwen.

---

¹ Andries de Jong en Liesbeth Steenhof, 2003, Moeder, huisvrouw en een baan, in *CBS Webmagazine*

² Arie de Graaf, 2003, Hoogopgeleide vrouwen gebruiken kinderopvang vaker, in *CBS Webmagazine* en *CBS, Kwartaalschrift Onderwijsstatistieken 2000/I en II*

³ Tijdens, K. en M. van Klaveren, 2003, Arbeid en zorg zwaarder voor moeders? in *Zeggenschap* 14 (1): 57 (ook verschenen als uitgebreider paper op www.loonwijzer.nl)

Uit tabel 1 blijkt dat 85% van de werkende vrouwen in de leeftijd van 20-34 jaar (nog) geen kinderen heeft. Zoals te verwachten, is dit percentage met 96% aanmerkelijk hoger in de jongste leeftijdsgroep van 20-24 jaar dan in de oudste leeftijdsgroep (66% voor de 30-34 jarigen).

Tabel 1 Werkende vrouwen 20-34 jaar, uitgesplitst naar leeftijdsgroep en kinderen

	(nog) geen kinderen rij %	kind(eren) <=4 jr rij %	jongste kind >4 jr rij %	totaal rij %	totaal kolom %
20-24 jaar	96.3	3.2	.5	100	32.3
25-29 jaar	90.0	8.5	1.5	100	37.2
30-34 jaar	65.9	23.4	10.7	100	30.5
totaal	84.7	11.3	4.0	100	100

Bron: Gewogen Loonwijzer data van Jan. 2002 – Sept. 2003
N=5.311, missing data 57

Uit tabel 2 blijkt dat meer dan 90% van de 20-34 jarige werkende vrouwen met een HBO-WO opleiding (nog) geen kinderen heeft, vergeleken met 73% met een BO-VBO opleiding. In de hoogopgeleide groep hebben vrouwen vrijwel geen kinderen ouder dan 4 jaar, terwijl vrouwen in de lagere opleidingsgroepen die meer hebben. In elke leeftijdsgroep hebben de vrouwen zonder kinderen de hoogste opleidingsniveaus (zie tabel in de bijlage).

Tabel 2 Werkende vrouwen 20-34 jaar, uitgesplitst naar opleidingsniveau en kinderen

	(nog) geen kinderen rij %	kind(eren) <=4 jr rij %	jongste kind >4 jr rij %	totaal rij %	totaal kolom %
BO/VBO	73.0	18.9	8.2	100	4.6
MAVO/3 jr AVO	73.7	15.5	10.8	100	6.0
MBO, HAVO, VWO	83.3	12.0	4.7	100	50.8
HBO, WO	89.7	8.8	1.5	100	38.6
totaal	84.7	11.3	4.0	100	100

Bron: Gewogen Loonwijzer data van Jan. 2002 – Sept. 2003
N=5.280, missing data 88

KINDEROPVANG

Kinderopvang is een van de faciliteiten die het doorwerken van vrouwen mogelijk maakt. Vanaf 2002 is in de Loonwijzer gevraagd of de werknemer gebruik maakt van een kinderopvangregeling van de werkgever. Het kan hier dus gaan om een financiële bijdrage van de werkgever, maar ook om een plaats in een bedrijfsgebonden creche. Bij een werkgever die niet zo'n regeling heeft, kunnen de werknemers daar uiteraard ook geen gebruik van maken. In de Loonwijzer wordt niet gevraagd of de werkgever een regeling heeft, alleen of men gebruik maakt van een eventuele regeling.

Bijna 25% van de werkende vrouwen met jonge kinderen tot en met 4 jaar blijkt gebruik te maken van een kinderopvangregeling van hun werkgever. De resterende 75% van de werkende

vrouwen met jonge kinderen heeft andere oplossingen gevonden, bijvoorbeeld opvang door opa en oma, of hun partner is thuis als zij werken. Het is ook goed mogelijk dat zij hun kind naar een kinderdagverblijf brengen waarvoor zij geen tegemoetkoming van hun werkgever krijgen.

Tabel 3 Werkende vrouwen 20-34 jaar, uitgesplitst naar kinderen en deelname in kinderopvangregeling van de werkgever

deelname aan kinderopvangregeling bij werkgever	nee rij %	ja rij%	totaal rij %
(nog) geen kinderen	99.5	.5	100
kind(eren) <=4 jr	75.3	24.7	100
jongste kind >4 jr	92.9	7.1	100
totaal	96.5	3.5	100

Bron: Gewogen Loonwijzer data van Jan. 2002 – Sept. 2003
N=5.310, missing data 58

DEELTIJD

Deeltijdarbeid is eveneens een belangrijke voorwaarde voor vrouwen om door te kunnen werken. Uit tabel 4 blijkt dat vrouwen met kinderen tot en met 4 jaar gemiddeld meer dan 10 uur per week korter werken dan vrouwen die nog geen kinderen hebben, namelijk 27,8 uur in vergelijking met 38,3 uur. Het betreft hier arbeidsuren inclusief overwerk. Is het jongste kind eenmaal ouder dan 4 jaar, dan neemt de arbeidstijd gemiddeld weer wat toe. De vrouwen die aan een regeling kinderopvang van hun werkgever deelnemen werken gemiddeld 1,5 uur per week langer dan de vrouwen die daar niet aan deelnemen.

Tabel 4 Gemiddelde arbeidstijden van werkende vrouwen 20-34 jaar, uitgesplitst naar kinderen en deelname in kinderopvangregeling van de werkgever

	geen deelname	wel deelname	totaal
(nog) geen kinderen	38.3	-	38.3
kind(eren) <=4 jr	27.4	28.9	27.8
jongste kind >4 jr	30.3	-	30.4
totaal	37.0	30.2	36.8

Bron: Gewogen Loonwijzer data van Jan. 2002 – Sept. 2003
N=5.310, missing data 58

SECTOREN

In sommige sectoren kunnen vrouwen beter doorwerken als ze kinderen krijgen dan in andere. We vergelijken per sector het percentage vrouwen dat nog geen kinderen heeft met het percentage dat kinderen tot 4 jaar heeft en het percentage dat kinderen ouder dan 4 jaar heeft. Als het percentage vrouwen met kinderen tot 4 jaar relatief hoog is, betekent dat dat de sector geschikt is voor de combinatie van arbeid en zorg voor jonge kinderen. Uit de tabel blijkt dat de metaalindustrie, de detailhandel en het onderwijs de hoogste percentages vrouwen met jonge kinderen laten zien. Daarentegen is de transport/telecommunicatie, de landbouw/visserij en de zakelijke dienstverlening blijkbaar minder geschikt voor moeders met jonge kinderen, want zij zijn er relatief ondervertegenwoordigd. Eén sector valt op in de tabel. De zakelijke

dienstverlening, inclusief de it-diensten, is belangrijk voor de werkgelegenheid van vrouwen, want 25% van alle 20-34 jarige werkende vrouwen vindt hier een baan. Echter, in de sector is het voor deze vrouwen blijkbaar moeilijk om te blijven werken als er kinderen komen, want er werken in deze sector naar verhouding zeer veel vrouwen die nog geen kinderen hebben en heel weinig vrouwen met kinderen. Bevordering van deeltijdarbeid en kinderopvang zou vooral hier erg effectief zijn om vrouwen te laten doorwerken.

Tabel 5 Verdeling naar bedrijfstak van werkende vrouwen 20-34 jaar, uitgesplitst naar kinderen

	(nog) geen kinderen	kind(eren) <=4 jr	jongste kind >4 jr	kindtotaal rij %	totaal kolom %
landbouw, visserij	87.7	8.8	3.5	100	1.1
voedings-, textiel, confectie-, papier en kartonindustrie	80.4	12.7	6.9	100	1.9
uitgeverijen en drukkerijen	87.5	9.4	3.1	100	3.0
chemische industrie, rubber- en kunststofindustrie	87.5	8.3	4.2	100	1.4
metaal-, machine- en apparaten industrie	80.4	14.9	4.7	100	5.2
nutsbedrijven (energie, water)	89.5	10.5		100	.4
bouw, bouwinstallatiebedrijven	83.9	13.1	2.9	100	2.6
handel/repairatie van autos ed, tankstations	90.9	9.1		100	.8
groothandel en handelsbemiddeling	82.8	13.2	3.9	100	3.8
detailhandel	80.6	14.3	5.1	100	7.0
horeca	87.1	10.8	2.2	100	3.5
transport, (tele)communicatie, post, reisbureaus	86.5	8.7	4.8	100	5.9
bank- en verz.bedrijf, financiële instituten	84.1	12.5	3.4	100	7.1
zakelijke dienstverlening, it-diensten	87.7	8.8	3.4	100	25.7
overheid	84.2	13.0	2.7	100	6.2
onderwijs, universiteiten	81.2	13.4	5.4	100	3.8
ziekenhuizen, zorg, overige gezondheidszorg	82.8	12.6	4.6	100	16.3
culture, sports, recreation, pers-verzorging	85.6	9.8	4.7	100	4.0
sector onbekend	70.6	11.8	17.6	100	.3
totaal	84.7	11.3	4.0	100	100

Bron: Gewogen Loonwijzer data van Jan. 2002 – Sept. 2003
N=5.310, missing data 58

Kea Tijdens is onderzoekscoördinator bij AIAS, Universiteit van Amsterdam

Maarten van Klaveren is senior onderzoeker/consultant bij STZ advies & onderzoek, Eindhoven

Het loonwijzer-project bestaat uit een website www.loonwijzer.nl met een salarischek voor de lonen van ruim 130 beroepen toegespitst op de situatie van de bezoeker, beschrijvingen van beroepen, een doorlopende enquête en nog veel andere informatie. De auteurs zijn betrokken bij de analyse van de enquête. In de loonwijzer-enquête zijn jongeren en vrouwen wat oververtegenwoordigd, maar de gegevens zijn gewogen zodat ze een betere afspiegeling vormen van de Nederlandse beroepsbevolking.

****

BIJLAGE MET TABEL

Tabel 6 *Werkende vrouwen 20-34 jaar, uitgesplitst naar kinderen en naar opleidingsniveau*

	BO/VBO rij %	MAVO/3 jr AVO rij %	MBO, HAVO, HBO, WO VWO rij %	rij %	totaal rij %	totaal kolom %
20-24 jaar(nog) geen kinderen	5.6	7.1	61.8	25.5	100	
kind(eren) <=4 jr	16.4	16.4	58.2	9.1	100	
jongste kind >4 jr	-	-	-	-	-	
totaal	5.9	7.5	61.7	24.9	100	32.3
25-29 jaar(nog) geen kinderen	2.5	3.7	43.8	49.9	100	
kind(eren) <=4 jr	12.7	8.4	56.6	22.3	100	
jongste kind >4 jr	6.7	10.0	63.3	20.0	100	
totaal	3.5	4.2	45.2	47.2	100	37.2
30-34 jaar(nog) geen kinderen	3.9	4.8	41.9	49.4	100	
kind(eren) <=4 jr	4.5	6.9	52.0	36.5	100	
jongste kind >4 jr	10.4	16.2	59.0	14.5	100	
totaal	4.7	6.5	46.1	42.7	100	30.5
totaal	4.6	6.1	50.9	38.4	100	100

Bron: *Gewogen Loonwijzer data van Jan. 2002 – Sept. 2003*

N=5.280, missing data 88